

چرا برخی دانش آموزان از مسیر درست منحرف می شوند؟

گاهی نوجوانان با رفتارهایی مثل خشونت، فرار از مدرسه یا حتی گرایش به مواد مخدر، والدین و معلمان را غافلگیر می کنند. اما این رفتارها از کجا می آیند و چگونه می توان آن ها را در نطفه شناخت و کنترل کرد؟

گاهی نوجوانان با رفتارهایی مثل خشونت، فرار از مدرسه یا حتی گرایش به مواد مخدر، والدین و معلمان را غافلگیر می کنند. اما این رفتارها از کجا می آیند و چگونه می توان آن ها را در نطفه شناخت و کنترل کرد؟
به گزارش ایسنا، رفتار نوجوانان در مدرسه صرفاً نتیجه ویژگی های سنی آن ها نیست، بلکه تحت تأثیر مجموعه ای پیچیده از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی شکل می گیرد. در سال های اخیر، نگرانی درباره افزایش رفتارهای پرخطر در بین دانش آموزان متوسطه بیشتر شده است. این رفتارها شامل دروغ گویی، تقلب، فرار از مدرسه، خشونت، خودزنی یا حتی سوءمصرف مواد می شوند. این مسئله تنها به افت تحصیلی منجر نمی شود، بلکه ممکن است زمینه ساز مشکلاتی عمیق تر مانند تنش های خانوادگی یا گرایش به جرم شود.

از سوی دیگر، ارزش های اجتماعی مانند همدلی، مسئولیت پذیری و مشارکت که معمولاً از سوی خانواده، مدرسه و جامعه به نوجوان آموزش داده می شود، اگر به درستی منتقل نشوند یا در تضاد با واقعیت محیط اطراف قرار گیرند، کارکرد خود را از دست می دهند. در نتیجه، نوجوان در برابر ناهنجاری ها آسیب پذیر می شود. به ویژه در دوره حساس نوجوانی که فرد هنوز از نظر ذهنی و احساسی بالغ نشده، محیط بیرونی نقش تعیین کننده ای در مسیر رفتاری او ایفا می کند. در چنین شرایطی، بررسی دلایل و ریشه های این رفتارها ضرورت پیدا می کند.

در این زمینه، مهدی محمدی، استاد مدیریت و برنامه ریزی آموزشی دانشگاه شیراز، به همراه یکی از همکاران دانشگاهی خود، تحقیقی را درباره رفتارهای خارج از چارچوب دانش آموزان دوره متوسطه انجام داده اند. این دو محقق با هدف درک عمیق تر این رفتارها، پژوهشی را ترتیب داده اند که نه فقط به توصیف مسئله بسنده می کند، بلکه الگویی برای پیش بینی و پیشگیری از چنین رفتارهایی ارائه می دهد.

این پژوهش از نوع فراترکیب کیفی است؛ به این معنا که به جای انجام یک مطالعه میدانی، اطلاعات موجود در ده ها تحقیق علمی پیشین جمع آوری و تحلیل شده است تا با ترکیب نتایج آن ها، تصویری جامع و چندلایه از موضوع ارائه شود. محققان در این مسیر از یک روش شش مرحله ای بهره گرفته اند.

نتایج این تحقیق نشان می دهند که رفتارهای خارج از قاعده دانش آموزان تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل در سطوح مختلف هستند. این عوامل شامل مشکلات فردی مانند ضعف خودکنترلی، خانواده های ناسازگار یا بی توجه، نظام آموزشی غیرپویا و گروه های اجتماعی ناسالم است. همچنین تأثیر منفی رسانه ها و فضای مجازی نیز به وضوح مشاهده شده است.

بر اساس یافته های پژوهش، مدرسه هایی که محیط خشک، بی روح و قوانین سختگیرانه دارند، احتمال بروز رفتارهای ناسالم در آن ها بیشتر است. عدم ارتباط مناسب بین معلم و دانش آموز، نبود فعالیت های فوق برنامه و فشار تحصیلی شدید نیز از عوامل کلیدی محسوب می شوند. همچنین دانش آموزانی که دچار مشکلات خانوادگی، فقر یا طلاق والدین هستند، بیشتر در معرض خطر قرار دارند.

در بخش اطلاعات تکمیلی پژوهش آمده است که عوامل روانی، اجتماعی و حتی شرایط اقتصادی به صورت هم افزا عمل می کنند و رفتارهای پرخطر را در نوجوانان تثبیت می کنند. نوجوانی که اعتماد به نفس ندارد یا آینده را تیره می بیند، احتمال بیشتری دارد به سمت رفتارهای منفی گرایش پیدا کند. همین طور استفاده نادرست از فضای مجازی یا تأثیر همسالان ناهنجار، زمینه ساز رفتارهای خطرناک از جمله قلدری سایبری و روابط ناسالم می شود.

پژوهشگران تأکید کرده اند که برای مقابله با این مسئله، رویکردهای پیشگیرانه باید در سطح خانواده، مدرسه و جامعه طراحی شود. آموزش مهارت های زندگی، حمایت عاطفی از سوی والدین، آگاه سازی معلمان، ایجاد محیط مدرسه ای گرم و صمیمی و همچنین آموزش استفاده سالم از اینترنت، از جمله راهکارهایی است که در این تحقیق پیشنهاد شده است.

مقاله علمی-پژوهشی برگرفته از این یافته ها در «فصلنامه جامعه شناسی کاربردی» منتشر شده که وابسته به دانشگاه اصفهان است. انتشار این پژوهش نشان دهنده اهمیت و توجه ویژه نظام دانشگاهی کشور به مسائل اجتماعی و رفتاری نوجوانان است.